

Controle nodig voor exportpositie

THEMA

Sinds dit jaar voert de NAK de surveys uit op de drie quarantaineziektes bruin- en ringrot en wratziekte. De monstername is verplaatst van het fabrieksterrein naar de teeltlocaties zelf.

Voor het eerst sinds dit jaar doet de NAK naast het onderzoek in partijen zetmeelaardappelen naar bruin- en ringrot ook een survey naar de aanwezigheid van symptomen van de schimmel wratziekte. De NAK heeft de uitvoering overgenomen van de NVWA die dit werk aan de NAK uitbesteedt. In totaal worden dit najaar tussen 1 september en 1 november op 350 locaties willekeurig geselecteerde partijen bemonsterd en geïnspecteerd.

Surveys naar bruin- en ringrot en wratziekte vinden in alle EU-lidstaten plaats op basis van Europese richtlijnen. 'Wij deden al het reguliere bruin- en ringrotonderzoek. In het kader van het protocol van Industrie- en Teeltsurvey voeren wij nu ook de survey naar de schimmel wratziekte in het zetmeelgebied uit', zegt vakspecialist buitendienst Berend Jansen van de NAK.

NET ZO BETROUWBAAR

Tot vorig jaar namen NAK-controleurs in verband met het onderzoek naar de bruin- en ringrotbacterie de monsters vanaf de vrachtwagens op het terrein van Avebe. Omdat de schimmel wratziekte echter beter op het perceel zelf gecontroleerd kan worden en deze werkzaamheden dit jaar ook door de NAK moeten worden uitgevoerd, werd het werkerrein verschoven naar de teeltlocaties zelf.

'Op zich maakt dit niet zo heel veel verschil', zegt Jansen. 'De controle is ook niet intensiever geworden. Maar dat heeft vooral te maken met de verschuiving naar de locatie zelf.' Als je naar de totale kosten kijkt is het volgens Jansen goedkoper geworden omdat nu één persoon alle drie de ziektes in één werkgang controleert.

De monstergrootte is eveneens hetzelfde gebleven. Tijdens de survey worden de zetmeelaardappelen op enkele willekeurige

Sporen van wratziekte kan de controleur het gemakkelijkst in het veld aantreffen.

Foto's: Dick van Doorn

plaatsen van de bult afgeraapt die op het land ligt. 'Op de bult is net zo betrouwbaar als vanaf de vrachtwagen. Je zit op het land dicht bij de 'bron'. Je kunt overigens met het oog in eerste instantie niet zien of een aardappel besmet is, alleen als er sprake is van een hele zware aantasting.'

DOOR DE ROOI MAT

Als we op de locatie aangekomen zijn trekt Jansen een schone weggooi-overall aan. We trekken allebei schone laarzen aan die we ter plekke ontsmetten. 'Als eerste loop ik langs de bult aardappelen om een algemene indruk te krijgen', zegt Jansen. 'De controle op wratziekte kun je alleen op locatie doen omdat eventuele wratjes door de rooi mat heen vallen. Die kleine wratjes vind je niet terug op de hoop.' Jansen loopt in de lengterichting over het perceel, dan steekt hij dwars over en keert vervolgens in de lengterichting terug. 'Kijk, vooral op deze plekken waar de grond nog rul is kun je goed zien of er wel of geen wratjes liggen. Als de grond aangereiden is, kun je dit moeilijker zien.'

Daarna lopen we naar de bult aardappelen. Deze partij zetmeelaardappelen ziet er volgens de NAK-controleur goed uit. 'Ik vul de zak op enkele willekeurige plaatsen met tweehonderd aardappelen. Op het laboratorium worden tweehonderd knollen onderzocht op bruinrot en ringrot. Dat is volgens de door de Europese Unie voorgeschreven regels.'

Tijdens de monstername wordt niet gekeken om welk ras zetmeelaardappelen het gaat. 'Ook het aantal hectares is tijdens de survey niet van belang. We leggen de gps-gegevens van de locatie vast. Op het moment dat er iets aan de hand is, geven we dit door aan de NVWA en die gaan de situatie dan specifiek bekijken.'

EXPORTPOSITIE BESCHERMEN

De laatste jaren zijn er volgens Jansen weinig gevallen van bruin- en ringrot of wratziekte geconstateerd in het TBM (Teelt Beschermende Maatregelen)-gebied. Die omvatten globaal Drenthe, de Veenkoloniën van Groningen, Overijssel, Oost-Gelderland en een stukje van Friesland tegen Drenthe aan. Toch is het volgens de controleur goed

dat naast de intensieve controle van het pootgoed ook zetmeelaardappelen die lager in de keten zitten steekproefsgewijs gecontroleerd worden. De surveys zijn ervoor om een vinger aan de pols te houden.

Als er toch een partij is waar bruin- of ringrot in gevonden wordt dan kan deze partij zetmeelaardappelen toch verwerkt worden aangezien onder andere Avebe besmette partijen onder strikte voorwaarden mag verwerken.

Volgens Jansen heeft een constatering van wratziekte minder impact dan van bruin- of ringrot. Wratziekte is een schimmelziekte die meer perceelsgebonden is. 'Er zijn wel gevolgen, maar die zijn minder groot. Bij wratziekte moet de teler verplicht teeltmaatregelen nemen, bij bruin- of ringrot is het onderzoek meer gericht op het herleiden waar deze bacterieziekte vandaan komt.' Of het nodig is om knollen door te snijden laat hij afhangen van de situatie. Als hij 'verdachte' knollen ziet snijdt hij de aardappels wel door. Als hij niets bijzonders ziet, neemt hij alleen een monster. Bij gebruik van mesjes worden de mesjes iedere keer zorgvuldig ontsmet.

IMPACT BIJ VERDENKING

Volgens Teun de Jong, voorzitter van de Nederlandse Akkerbouw Vakbond (NAV) met zetmeelaardappelen in de portefeuille, heeft een mogelijke besmetting met een van

deze drie quarantaineziektes wel impact op de zetmeelsector. De Jong: 'Als je ziet wat de gevolgen waren van de hardnekke ringrotbesmetting vorig jaar op Goeree Overflakkee; daardoor kreeg je hele strakke controles van de NVWA. Dat heeft impact op de bedrijfsvoering.'

Bij een verdenking van ringrot mag niet meer worden geleverd. De hele oogst moet gecontroleerd verwerkt worden. 'Je hebt bij zetmeelaardappelen gelukkig wel het voordeel dat je in ieder geval gecontroleerd mag leveren', aldus De Jong. 'Maar vaak moet je de aardappels wel afzetten tegen een lagere waarde dan wanneer je regulier kunt leveren.'

Het blijft volgens De Jong noodzakelijk dat de NAK controles uitvoert. 'Het is sowieso verplicht vanuit de EU-wetgeving, maar ook voor de totale akkerbouwsector is het goed om de vinger aan de pols te houden. Zodoende kunnen we nieuwe bronnen in de kiem smoren.' Dat de monstername nu plaatsvindt vanaf de bult op de locatie in plaats van op het fabrieksterrein maakt volgens de portefeuillehouder zetmeelaardappelen niet zo veel uit. 'En of de NVWA of de NAK dit doet ook niet zo veel. Ik denk dat de NAK dit eigenlijk nog beter kan doen omdat ze goed bekend zijn met de gangbare akkerbouwpraktijk in de verschillende regio's.'

DICK VAN DOORN

'Gevoelsmatig prettig dat NAK alle controles uitvoert'

Het totale areaal van akkerbouwer Luink van der Laan in Exloërveen bestaat voor bijna 50 procent uit zetmeelaardappelen. Op in totaal 50 van de 120 hectare teelt hij dit gewas. Op de resterende hectares teelt hij zomertarwe, suikerbieten, zaauijen en cichorei. Voor drie weken geleden nam een NAK-controleur monsters van zetmeelaardappelen op zijn locatie.

Van der Laan vindt het een goede zaak dat de NAK nu alle drie de controles uitvoert. 'Ik vind het gevoelsmatig prettiger dat de NAK alles controleert. Die staan van oudsher toch dicht bij de zetmeelteler.' In principe is er weinig veranderd volgens de teler. 'Of ze de knollen nu van de bult pakken op een perceel of op het fabrieksterrein van de vrachtwagen, dat maakt weinig verschil. Voordeel voor de controleur is dat hij niet op een vrachtwagen hoeft te klimmen.'

Het steekproefsgewijs nemen van monsters bevalt de ondernemer goed. 'Waar de controleurs wel op moeten letten is dat ze voldoende hygiëne in acht nemen. Dus iedere keer schone overkleding, schone laarzen, schone mesjes en de laarzen en mesjes ontsmetten.' Vooral voor de pootgoedsector is het volgens Van der Laan van groot belang dat de zetmeelsector wordt gecontroleerd op bruin- en ringrot en wratziekte. 'We moeten aan kunnen tonen aan de landen waar we pootgoed naartoe exporteren dat we ziektevrij zijn. Anders brengen we onze exportpositie in gevaar en daarbij gaat het om grote belangen.' Een ander voordeel van één in plaats van twee controleurs zijn de kosten, aldus Van der Laan. 'Wellicht zouden de kosten voor de zetmeeltelers op termijn hierdoor omlaag kunnen. Dat zou mooi zijn.'

Berend Jansen neemt een monster direct van de hoop.